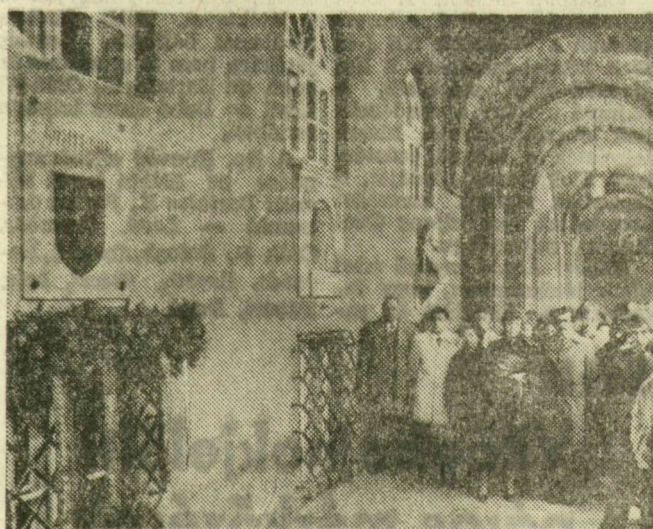


Megemlékezések József Attiláról



Unneplők József Attila emléktáblájánál

Unnepre jöttünk — énekelte a JATE egyetemi énekkara tegnap, pénteken délután a Dóm téri panteon József Attila-szobránál. Valóban ünnepre gyűltek össze a résztvevők. Koszorúzásai ünnepségeit rendezte József Attila születésének 75. évfordulója alkalmából. A költő *Ars poetica* című versét Fodor Zsóka, a Szegedi Nemzeti Színház művésze mondta el, majd Tóth Béla József Attila-díjas író, az írószövetség dél-magyarországi csoportjának titkára emlékezett a háromnegyed százada született költőre.

Ezután József Attila portréborműve alá koszorúkat helyeztek el. Az MSZMP Szeged városi bizottságának koszorúját dr. Székely Sándor titkár és Szántó Tivadar osztályvezető, a szegedi városi tanács koszorúját Bányaíró dr. Birlik Mária tanácselnök-helyettes és Csánádi Géza osztályvezető, a Hazafias Népfőnt városi bizottságának virágait dr. Berencsi György elnök és Kulcsárné Kiss Piroska titkár, az írószövetség dél-magyarországi csoportjának koszorúját Tóth Béla, a KISZ Szeged városi bizottságának koszorúját Batki József megbízott első titkár és Vastag Györgyi titkár helyezte el. Az ünnepi megemlékezés az egyetemi énekkar produkciójával ért véget, József Attila Tél című versének kórusváltozatát adták elő.

Ma, szombaton este 7 órakor a Bartók Béla Művelődési Központban a költészet napja alkalmából is József Attila születésének 75. évfordulója tiszteletére

József Attila születésének 75. évfordulója alkalmából pénteken koszorúzásai ünnepséget tartottak a Mező Imre úti temetőben. A költő sírjánál a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága nevében Aczél György, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnökhelyettese és Kornidész Mihály, az MSZMP KB osztályvezetője, a Hazafias Népfőnt Országos Tanácsa nevében Kállai Gyula elnök és Molnár Béla titkár; a Kulturális Minisztérium képviselőjében Pozsgay Imre miniszter és Tóth Dezső miniszterhelyettes koszorúztak. A Magyar Tudományos Akadémia koszorúját Szentágothai János akadémikus, elnök és Szabolcsi Miklós

akadémikus, a nyelv- és irodalomtudományok osztályának elnöke, a Magyar Írók Szövetségének koszorúját Garai Gábor Kossuth-díjas költő, főtítkár és Juhász Ferenc Kossuth-díjas költő helyezte a sírra. A Magyar Irodalomtörténeti Társaság nevében Tolnai Gábor akadémikus, elnök és Csáky Edit titkár koszorúztak.

Virággal borították a sírt a költő nevével viselő szocialista brigádok, iskolák, úttörőcsapatok, kulturális intézmények képviselői is.

A koszorúzásai ünnepség az Internacionale hangjával ért véget.

Az évforduló alkalmából pénteken koszorúzásai ünnepséget rendeztek a IX. kerület Gát utca 3. szám alatti József Attila-emlékszobánál, a költő születése helyén is.

Döntőjéhez érkezett a József Attila országos versmondoverseny. A három középfokú iskolatípusból — gimnáziumokból, szakközépiskolákból és szakmunkástanulói intézetekből — 36-36 diák jutott el az utolsó fordulóig, így a budapesti művelődési központban pénteken megkezdődött háromnapos döntőben 108 versenyző lép a dobogóra.

A megnyitó ünnepségen Kaján László, a Fővárosi Pedagógiai Intézet igazgatója köszöntötte a résztvevőket, majd Paizs Gábor, a budapesti pártbizottság osztályvezetője mondott beszédet.

„A költő alkot és ez nem jelent kevesebbet, mint hogy alakítja a világot, az emberi világot, az emberséget azoknak a segítségével, akik a társadalmi munkamegosztás révén mással léven elfoglalva, úgy osztoznak a költő tevékenységében, hogy művét szeretettel veszik magukhoz. Mert a mű nem annyira a művész, mint inkább azok által él, akik szeretik a művészetet, s azért szeretik, mert keresik az emberséget” — hangzott Garai Gábor Kossuth-díjas költő, a Magyar Írók Szövetségének főtítkára pénteken Vácott, a költészet napjának országos vidéki megnyitó ünnepségén.

„Bízom benne — mondotta ezután —, hogy a mai magyar költők versei is megtalálják a József Attila mutatta utat a befogadók, az olvasók szívéhez és értelméhez, hogy általuk éljenek, és ha arra érdemeik, fennmaradjanak az időben.

Az ünnepség a József Attila életét és munkásságát dokumentáló kiállítás megnyitásával zárult. Este a művelődési központ színháztermében irodalmi műsorral emlékeztek a költőre, születésének 75. évfordulója alkalmából.

Április 14-20.

A magyar nyelv hete

Házigazda az egész megye: Bács-Kiskunnak szinte minden településén lesz valamennyi rendezvénye az idén tizenegyedik alkalommal megrendező magyar nyelv hetének, amelyre április 14-20-a között kerül sor. Az eseményről a rendezők — a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat magyar nyelvi választmánya és Bács-Kiskun megyei szervezete — nevében közismert nyelvtudósaink, Lőrincze Lajos és Grétsy László tájékoztatták pénteken a sajtó

munkatársait a TIT budapesti Kossuth klubjában.

Az ünnepi megnyitónak a megyeszékhelyen a technika háza ad otthont hétfőn. Innen közvetítik majd a Magyar Rádió irodalmi műsorát, címe: *Írók, költők az anyanyelvről*. A híros város iskoláiban, intézményeiben napról napra tucatnyi előadás hangzik el a nyelvről, nyelvvelésről, stílusról, csakúgy, mint a megye más városában, a falvakban. (MTI)

Műsorajánlat

Anouilh *Becket, vagy Isten becsülete* című művét mutatja be Nagy Zoltán és Maróti Gábor főszereplésével, Seregi Zoltán rendezésében ma, szombaton este 7 órakor, valamint holnap, április 13-án és 14-én a Kiszínházban. Egyben — új kezdeményezésként — Pataki Ferenc festőművésznek a darab ihletésére készült 16 képét tekinthetik meg a nézők az előcsarnokban.

„Ez lett a veszünk...” — ezzel a címmel Jobba Gabi várszínházbeli önálló előadását rendezik meg az Ifjúsági Házban holnap, április 13-án délután 6 és este 8 órai kezdettel.

Stéhlík János festőművész kiállítása nyílik meg a sándorfalvi Új Élet Művelődési Ház nagytermében holnap, április 13-án délután 4 órakor. A tárlatot Juhász Pál, a városi tanács művelődésügyi osztályának főelőadója nyitja meg.

Két rendezvényt is ajánlatunk a gyerekeknek: holnap, április 13-án a Móra Ferenc Múzeum múzeumi matinék sorozatában *Barátainkkal Ping-pong* címmel Szekeres Ferenc tart vizuális ismeretterjesztő és rajzfoglalkozást. Április 14-én, délután fél 4 órakor a KSZV Victor Hugó utcai klubjában a Szegedi Nemzeti Színház művészeinek — Máriáss Melindának, Nagy Marinak és Vass Gábornak — közreműködésével *Játszunk együtt!*

címmel lesz program a gyermekeknek.

A *Bartók vonósnégyes* (Kömölös Péter, Devich Sándor, Németh Géza, Mező László) hangversenyét rendezi meg az Országos Filharmónia főiskolai-egyetemi bereltsorozatának 6. koncertjéeként április 14-én, hétfőn este fél 8 órakor a Zeneművészeti Főiskola termében. A műsorban Dvorák, Haydn és Janacek művei szerepelnek.

A TIT megyei szervezeteinek néprajzi szabadegyetemén április 14-én, hétfőn délután 6 órakor a Móra Ferenc Múzeum dísztermében dr. Pesovár Ernő tudományos főmunkatárs tart előadást a magyar néptáncokról és táncos népszokásokról.

Bartók Béla emléke előtt tisztelve az Ifjúsági Ház irodalmi kávéházának április 14-én, hétfőn délután fél 6 órakor kezdődő műsora, Erdélyi György számvvész és Szabados György zongoraművész *Szörvasének* című összeállítását, amelyben korábbi írók, költők Bartók Béláról szóló írásai, valamint Bartók-művek hangzanak el.

Ipper Pál lesz az Ifjúsági Ház külpolitikai fórumának vendége április 14-én, hétfőn délután 5 óráig. Pénteken este 7 órakor mutatja be a Szegedi Nemzeti Színház operatársulata *Mozart Szöktetés a szerájból* című művét. A *Magyar Rádió 3. műsora* élő adásban közvetíti a három felvonásos művet.

József Attila közöttünk

7. A Szépség koldusa

A teljes igazság kedvéért nem hagyhatók elmités nélkül, hogy József Attilának néhány verse már november előtt megjelent a makói Dongó című éleclapban. Így a később előkerült kézirat bizonyítja, hogy ő írta szeptember 24-én napvilágot látott *A női szív* című verset, de a rejtélyes Piki álnevvel; október 22-én pedig az *Ésík eső magyar földre* című J. A. betűjeggel. A Színház és Társaság novemberi számában tehát nevével először láttak napvilágot költeményei.

Ebben az évben is szerepelt az önképzőkörben, sőt ő lett az önképzőkör aljegyzője. Saját kézírásával írott jegyzőkönyvi bejegyzések őrizték ekkori tevékenységét. Az első gyűlésen három szavattal lépett föl. Az egyik a következő: „Harc a Gygyúrral.” A két bíráló egyhangúan rosszalotta a vers megválasztását, a szavallás monotonnak ítélte, és kifogásolta a gesztusok hiányát. A másik két verse a sajátja volt: *A bánat* és *A Koldus*.

Erről a saját kezű jegyzőkönyv így számolt be: *Balog József VII. o. t. bírálatában tehetséges fiatal költőnek nevezte József Attilát, elismeri verseinek jóságát, szépségét, nyelvének zengzetességét, s ácséret mellett a jegyzőkönyvben egész terjedelműben való megőrkítést kéri a körtől. Minthogy azonban ennek helye nincs a jegyzőkönyvben, bizonyos aranykönyvben való megőrkítést javasolta, Nagy László VIII. osztályú tanuló arra kérte József Attilát, hogy inkább hazafias költeményeket írjon, „mert erre inkább szükség van hazánk mai állapotában”. A következő ülésen Tettamanti mint tanár elnök levette a napirendről *Boros keserűség* című verset, amelyet Petrásovits András szavalt volna. József Attila verseivel szívesen foglalkozunk, de azt szavallni egyelőre nem fogjuk — szól a jegyzőkönyv.*

December 12-én a Diósszilágyi Sámuel vezetésével működő Stefánia Szövetség irodalmi estjén Juhász Gyula

Petőfiről beszélt, Móra Ferenc fölolvasta verses meséjét, „Az aranyszörű bárány”-t; Espersit János Juhász Gyula három versét szavallta, majd pedig — mint a Makói Reggeli Újság írta — „József Attila főgimnáziumi tanulóinak egy Juhász Gyula írt szonettjét is előadta”. Lehetett-e nagyobb öröme a hetedik gimnazistának, mint hogy együtt szerepelt Juhász Gyulával, Móra Ferencel, és hogy versét a tekinélyes ügyvéd, Espersit János szavallta el?

Az örömek betetőzését azonban az első verseskötetnek, a *Szépség koldusának* megjelenése jelentette. A legkorábbi ajánlások december 17-én keltek: bizonyára nem véletlen, hogy a 300 példányból a legelsőket Juhász Gyulának és Móra Ferencnek dedikálta. Juhász Gyula bátyjának nagy-nagy szeretettel. Móra Ferencnek szeretettel. A makói barátok csak másnap kaptak: *Az én palántanevelő szerkesztőmnék, Saitos Gyulának erős szeretettel, Bálint Nagy István*

doktornak meleg üdvözléssel. 19-én kelt a következő: *Kesztner Zoltán bályám fogadja szeretetem jeléül, 20-án a Gebe Mihálynak szóló: Miska bácsinak meleg fiúi szeretettel, 21-én öt kedves tanáranak adta át a példányokat: Dr. Galamb Ödönnek — atyám helyett — ölelő szeretettel, Dr. Eperjessy Kálmán tanár úrnak szeretettel küldöm könyvem, volt diákja. Kedves tanáromnak, Tettamanti Bélának, aki mindig szidott ezekkel együtt, de azért mégis, tudom, hogy szeret egy kicsikét, küldöm nagy, meleg szeretettel. Altmann Jakob tanár úrnak, aki a legelején is buzdított, bátorított, küldöm szeretettel. Matusik István tanár úrnak meleg szeretettel.*

Erdekes, hogy csak újabb két nap múltán, 23-án keltezte az Espersitnek szánt példányt: *Köszöntő magán szeretettel küldöm Espersit János doktornak. A megszólítás még inkább udvarias, mint baráti. Később lett Espersit doktor — János bácsivá.*

Még ugyanezen a napon József Attila ismét Szegeden volt, mert 23-i kelettel Szegeden írta alá a Hont Ferencnek adott példányt: *Homályos Ferenc barátomnak kemény kézzorítással.*

Gebe Mártának különleges példányt csináltott Korok-

nay mesterrel. Az 5. lapon nem volt belenyomva a háromsoros ajánlás, hanem ő maga írta bele lila tintával: *Mártának Karácsonyra. Versemmel hogyha megelégszel, Kináltam ügyis már elégékszer. Fogadd el: véres, könnyes lékszer.*

Makó, 1922. József Attila A kötetet szattyánbörbe kötötte, és karácsony este ünnepélyesen adta át. „S József Attila ezen az estén — emlékezett Kontsek Lászlóné Gebe Márta — nem volt komor, szomorú szemű diák. Az öröm — ha rövid időre is, mint a vándormadar — a szívébe roppant. Felszabadultan boldog, őszintén boldog volt.”

Néhány dedikáció csak emlékezetben maradt fenn, néhányat meg későbbi barátainak, ismerőseinek adott. A legkülönösebbet a házigazdaék egyik rokon lánya kapta: *Siket Mancikának: Ama bévülről barackcukrárral megkenegettetem palacsintáidért hálás köszönetem jeléül. Makón, 1923. január 17. József Attila. De a lánya édesanyja is kapott dedikált verseskötet: Siket Sándorné ónagsága fogadja tisztelem jeléül. Makón, 1923. január 17. József Attila.*

Szegeden megismert, de Pestre költözött barátjának

példányába beleírta a *Kiáltvány Istennez* című versének néhány sorát, majd aláírta: *Bp. 1923. dec. 15. Majdnem egyetlen pesti barátomnak, Gerentsér Jóskának nagy szeretettel. József Attila. Megint Makón, 1924. február 4-én adta át a Szépség koldusa egy példányt annak az orvosnak, aki gynomórással mentette meg az életét: *Az én kedves orvosomnak, az aszpirin-ölő Rottenstein Antalnak. A neves szegedi szobrásznak, aki Juhász Gyulát is megmintázta, ezt írta: Papp Jóska bátyámnak szeretettel és a kollektív magyar jövő eldobotott harcosaként ezeket az immár megtagadott verseket, Szeged, 1924. nov. 7. József Attila. Egyik szegedi műzsájának, orvostanhallgató sétatársának: Günczler Rózsikának, kicsi, szomorú hügnöknek ezt a régi-régi gyerekkönyvet.**

Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni. Hogy fölengednek az emberek! — Rakom már, rakom, kicsi hügom. Szeged, 1924. dec.

József Attila Ez a két utolsó ajánlás már jelzi, milyen világnézetű és költői fejlődésen ment át két év alatt a fiatal költő.

Péter László (Folytatjuk.)